keramiske noter 49/2019

25. årgang

Keramikkens Venner

Reviews · Besprechungen · anmeldelser · Besprechungen · Reviews

redigeret af Gunnar Jakobsen

Lillerød Lervarefabrik. 1870'erne-2006. Red. af Per-Olof Johansson, Marianne Petersen, Ole Høegh Post og Birthe Skovholm. Med artikler af Teresa Nielsen og Birthe Skovholm samt erindringer af Ejner Petersen, Ellen Willer Donatien, Annette Nørregaard Christiansen, Henrik Schmidt, Jette Spøer, Ole Høegh Post og Sanne Petersen. Lokalhistorisk Arkiv og Forening i Allerød [Website: http://www.lafak.dk], Allerød 2018. 128 s. ill. litt. noter. English summary. ib. 190 kr.

Gennem de sidste 30 år er der udkommet en række bøger og artikler om keramikfabrikker, værksteder og pottemagere, som har haft deres forankring i et lokalområde og ofte betydet en del for lokalsamfundets kultur og økonomi. Skrifterne er som regel forfattet af personer fra lokalområdet og til tider er suppleret med tidligere ansattes erindringer.

Hver gang en sådan bog eller artikel bliver udgivet, fjernes ofte en hvid plet på keramikkens Danmarkskort og keramiske værker, der nærmest kun har kunnet henføres til et navn eller en lokalitet, bliver levendegjort gennem skildringer af den pågældende arbejdsplads, dens medarbejdere og den gennem årene fremstillede keramik.

Bogen om Lillerød Keramikfabrik, der trods navnet vel nærmest var et pottemagerværksted, passer fint i denne sammenhæng, da den sætter fokus på en arbejdsplads, der indtil nu er yderst sparsomt beskrevet i litteraturen.

Perioden fra 1955. Særligt perioden fra 1955, hvor Ejner Petersen overtager værkstedet og indtil dets lukning i 1995 (og nedrivning i 2007) er særdeles grundig behandlet. Hovedkilden til Lillerød Lervarefabriks historie i disse år er Ejner Petersen selv, der fortæller om sin keramiske løbebane fra læreårene hos Felix Møhl, ansættelsen på Lillerød Lervarefabrik og den efterfølgende overtagelse og drift af virksomheden indtil dens lukning.

Derudover er der fra samme periode blandt andet erindringer fra tidligere medarbejdere og fra Ejner Petersens to døtre. Så alt i alt belyses dette tidsrum rigtig godt af interessante fortællere, der skildrer værkstedets hverdagsliv og produktion, ligesom bogens righoldige billedmateriale fra perioden giver et udmærket indtryk af hvad, der blev fremstillet.

Udgangspunktet var de formmæssigt traditionelle pottemagervarer til hjemmenes husholdning, men i den skildrede periode ses en udvikling, hvor fremstilling af pyntegenstande får en mere fremtrædende plads i værkstedets produktion. Her kan eksempelvis fremhæves de mange dekorerede barselspotter, der for længst havde mistet deres oprindelige funktion, som madbeholdere ved fødsler og uglekanderne, der er fremstillet med flere forskellige glasurer, som muntert kunne sætte kolorit på hylden.

Dette var selvfølgelig ikke særegent for Lillerød Lervarefabrik, men en overlevelsesmåde for et erhverv, der i efterkrigstiden blev presset af bl.a. keramiske industriprodukter og plastikvarer. Varer der var billigere og mere holdbare til dagligt brug end lertøjsvarerne fra pottemagerne, men som oftest ikke besad den samme skønhedsværdi.

Perioden før 1955. Når man derimod ser på perioden før 1955 er bogen desværre ikke nær så fyldestgørende. Dette skyldes øjensynligt, at kildematerialets omfang er mindre og mere spredt, hvilket har krævet en større forskningsmæssig indsats, end der har været til rådighed.

Der er dog mange brugelige informationer i bogen, såsom eksempelvis en fortegnelse over ejerne gennem tiderne samt en del gode fotografier af værkstedet og dets ansatte fra første halvdel af det 20. århundrede, ligesom man har fundet en del materiale i samtidens aviser. Også fra denne periode gående fra 1870´erne til 1955 er der et fint billedmateriale visende værkstedets lertøj, men som der står skrevet på side 22, er dateringer denne bogs achilleshæl og kun enkelte værker har kunnet årstals- eller periodebestemmes og tidsrummet omfatter trods alt omkring 80 år.

For at give denne periode mere tyngde og for at sætte lys på kunstnerne, der arbejdede på Lillerød Keramikfabrik og i Lillerød har bogens redaktion fået museums-

leder Teresa Nielsen fra Vejen Kunstmuseum til at forfatte en artikel til bogen.

Teresa Nielsen har i anden sammenhæng beskæftiget sig med flere af de kunstnere, der har arbejdet på Lillerød Lervarefabrik eller haft værksted i Lillerød og giver i sin 10-siders artikel en beskrivelse af forskellige kunstneres arbejde i Lillerød. Her kan eksempelvis nævnes Jais Nielsen, Johannes Bjerg, Karl Schrøder, Ville Hanson (gift Christensen) og Felix Møhl, der alle udførte lertøj hos Lillerød Keramikfabrik. Artiklen er en slags kompendium og Teresa Nielsen skriver eksempelvis selv side 124: "Blandt de mange endnu ubelyste kapitler af fortællingen om Lillerød og keramikken kan der……", hvilket indikerer, at der stadig er meget at beskæftige sig med vedrørende dette emne.

Man må virkelig håbe, at redaktionen af bogen om Lillerød Keramikfabrik vil fortsætte arbejdet med at indsamle materiale om keramikken i Lillerød, således at specielt perioden før 1955 kan blive bedre dækket ind. Dette arbejde bliver ikke let, men til tider falder man i andre sammenhænge over informationer, der kan gøre materialet mere fyldestgørende.

Henning Pihlmark